

Temat dysertacji pt.: „*Wychowanie narodowe w działalności społecznej i duszpasterskiej oraz w twórczości ks. F. Machaya.*”

Praca ma odpowiedzieć na pytanie: w jaki sposób aktywny duszpasterz i społecznik ks. Ferdynand Machay widział zagadnienie wychowania narodowego? Czy była to wizja typowo narodowa, zmierzająca w kierunku szowinizmu, czy w pełni chrześcijańska, ubogacona nauką Kościoła, która wzywa do poszanowania każdej narodowości? Na ile wychowanie w katolickiej rodzinie, w katolickiej szkole, w spotkaniu z innymi narodowościami, na studiach, a także znajomość nauki społecznej Kościoła kształtowały koncepcję wychowania narodowego u ks. Ferdynanda Machaya?

W pierwszym rozdziale przedstawiono biografię ks. F. Machaya oraz wpływ pochodzenia, szkoły, studiów na kształtowanie się jego osobowości. W tym rozdziale ukazano jego drogę kapłańską od święceń poprzez poszczególne placówki duszpasterskie. Na tym tle próbowano zarysować początki jego polskiej działalności narodowej. Ks. F. Machay, był dzieckiem chłopskiej orawskiej rodziny, jednym z jedynaciorga dzieci. Młode lata, spędził w Królestwie Węgierskim. Jego droga do Polski rozpoczęła się na pograniczu, nie naszego państwa, w tym czasie jak urodził się państwo nie istniało: Polska była pod zaborami. Urodził się na obrzeżach naszego narodu. Preludium jego życia było splecione z narodowością słowacką. F. Machay rozpoczął seminarium w Spiskiej Kapitulie na Słowacji. Z tego miejsca wysłano go do Budapesztu na studia teologiczne. Tak więc zdobywał wiedzę w ramach istniejącej monarchii austro – węgierskiej, która w zaplanowany sposób próbowała go związać bardziej z żywiołem węgierskim czy słowackim. Rok 1910 należy przyjąć za punkt zwrotny w jego życiu, to właśnie wtedy uświadomił sobie, jak sam stwierdził, że jest Polakiem. Było to w 500 -ną rocznicę słynnej bitwy pod Grunwaldem. W 1918 r., kiedy odradzała się wolna Polska, znalazł się na jej terenie, włączył się na Orawie, Spiszu i Czadecim w budzenie polskiej świadomości narodowej oraz troszczył się o rodzimą góralską kulturę, którą bardzo cenił. Od tej daty jego działalność patriotyczna trwała prawie ponad pół wieku, aż do śmierci w 1967 roku.

W drugim rozdziale pt. Specyfika działalności duszpasterskiej ks. Ferdynanda Machaya. Spojrzano na jego pracę kapłańską w aspekcie wielonarodowościowym, z którą ks. F. Machay musiał się zmierzyć w duszpasterstwie. Aby to ukazać, podjęto się omówienia spraw narodowościowych Górnych Węgier, wpływów rzymskokatolickiego Kościoła na zagadnienie wielonarodowościowe oraz wpływu sytuacji ekonomicznej tego regionu na to zagadnienie. W tym rozdziale próbowano ukazać wrażliwość ks. F. Machaya na drugiego człowieka, bez względu jego narodowość oraz podjęto również zagadnienie posługi ks. Ferdynanda Machaya we Francji dla emigracji zarobkowej z Polski. Następnym zagadnieniem, którego podjęto się zbadać, to działalność charytatywna ks. Ferdynanda Machaya, jego praca duszpasterska w celu poprawy

życiowych warunków ludzi uciemnionych przez różne sytuacje losowe. Działalność duszpasterska ks. F. Machaya z młodzieżą jest ukazana na tle zadań, jakie zlecił mu arcybiskup Adam S. Sapieha w organizowaniu Ligi Katolickiej, która była poprzedniczką Akcji Katolickiej w Polsce oraz próby tej działalności w trudnym okresie reżimu komunistycznego. Na przestrzeni ponad pół wieku pracy duszpasterskiej ks. F. Machaya, próbowano zbadać charakterystyczne obrazy z jego życia kapłańskiego i jego postawę duszpasterską wobec tych zadań, i odpowiedzieć na pytanie: czy realizował je z miłością do Kościoła i polskiego narodu. Ostatnimi zagadnieniami, które postanowiono zbadać w działalności ks. Ferdynanda Machaya to formy duszpasterskie zwyczajne i nadzwyczajne.

W trzecim rozdziale pt. Istotne elementy działalności społecznej ks. Ferdynanda Machaya podjęto próbę zbadania, w jaki sposób ks. F. Machay prowadził działalności społeczną, w aspekcie działalności ekonomicznej, politycznej i kulturalnej. Starano się zbadać zaangażowanie ks. Machaya w rozwiązywanie ekonomicznych i politycznych problemów Polski. W tym celu postawiono pytanie: czy ks. F. Machay był sprawcą i mecenasem życia kulturalnego i próbowano zbadać związane z nim archiwalia, publikacje książkowe i prasowe.

Rozdział czwarty pt. Publicystyka jako forma uczestnictwa w polskim życiu społecznym. Pytania, które w tym rozdziale się pojawiły, są wynikiem analiz zawartych w rozdziale poprzedzającym. Jednym z nich jest pytanie, o sposób uczestniczenia ks. F. Machaya w działalności dziennikarskiej, redakcyjnej i medialnej. Zbadano, czy wydawana i redagowana przez ks. F. Machaya prasa była elementem pracy dla integracji społeczności lokalnej. Próbowano również zbadać wydawane przez niego publikacje książkowe, jakie tematy poruszały, czy nawiązywały do nauczania „Kościoła” oraz w jaki sposób rozwiązywały problemy ówczesnych wierzących ludzi żyjących w Polsce.

Ostatni rozdział – piąty pt. Wychowanie do patriotyzmu w ujęciu ks. Ferdynanda Machała jest podsumowaniem omawianego tematu dysertacji. Ukazuje on, to co u ks. F. Machaya było istotnym problemem w wychowaniu narodowym; jak definiował patriotyzm; jak troszczył się o polskie słowo, które jest częścią składową kultury, oraz w jaki sposób stwarzał interakcję między wspólnotą ludzi m.in. przez modlitwy za ojczyznę, których był współtwórcą, jaką rolę odegrała w jego nauczaniu idea Kościoła jako wychowawcy narodu w ujęciu ks. F. Machaya? Na podstawie dokumentów archiwalnych z działalności społecznej, duszpasterskiej oraz twórczości pisarskiej i publicystycznej ks. F. Machaya odkryto, że jego działalność wynikała z umiłowania Kościoła i polskiej ojczyzny. Patriotyzm w rozumieniu ks. Machaya to osobista więź z Ojczyzną, czyli Polską i narodem polskim, którego państwowość odradzała się po latach niewoli oraz osobista więź z tzw. „małą ojczyzną”, lokalną społecznością.

Krośnice 13.IV.2022r. F. Albert Zielinski